

Materialen voor bij de Activiteitenbrief

voor

Tiener- en jongerenavonden

Geachte tiener- / jongerenleiding,

Fijn dat u geïnteresseerd bent in de activiteitenbrief van Stichting Gave.

In deze activiteitenbrief ontvangt u van ons een aantal uitgewerkte suggesties om met uw groep tieners / jongeren na te denken over vluchtelingen in Nederland en datgene wat wij als Nederlanders voor hen kunnen betekenen. U kunt telkens die activiteit uitzoeken die u voor uw groep het meest geschikt vindt.

Met het aanbieden van deze lesbrief hopen we de volgende doelen te bereiken:

- Jongeren bewust maken van de vluchtelingen die in Nederland verblijven.
- Jongeren bewust maken van de manier waarop zij zelf denken over vluchtelingen en de manier waarop God over vluchtelingen denkt.
- Jongeren bewust maken van datgene wat zij voor vluchtelingen in Nederland kunnen betekenen.
- Jongeren bekend maken met de Multiculturele Jongerenkampen van Stichting Gave (www.gave.nl/gave/jongeren/jongerenkampen/algemeen).
- Jongeren een ontspannend, inhoudelijk en inspirerend programma bieden.

Het gebruik en vermenigvuldiging van deze activiteitenbrief is gratis. Bij deze activiteiten hoort een "kist" met materialen (zie bijlage 8) die u bij Gave kan verkrijgen. Om de bijbehorende materialen te lenen brengt Gave kosten in rekening (evt. verzendkosten + €5 leenkosten).

Stichting Gave
Marie Curiestraat 35
3846 BW Harderwijk
0341-460328
info@gave.nl
www.gave.nl

Bijlage 1 - Materialen "Rafa Rafa"	8
Bijlage 2 - Materialen "Afrikaanse markt"	13
Bijlage 3 - Bijbelstudie Ruth	15
Bijlage 4 - Recepten	17
Bijlage 5 - Beschrijving DVD "In this world"	20
Bijlage 6 - "De Kennismaking"	21
Bijlage 7 - Krant- en tijdschriftartikelen	24
Bijlage 8 - Materialen bij deze activiteitenbrief	33
Bijlage 9 - Informatie over Gave	34

Voorbeelden van mogelijke avondprogramma's

We raden u aan om in de samenstelling van uw avondprogramma te kiezen voor een afwisseling van denk- en doeactiviteiten. Het is ook mogelijk meerdere avonden met de beschreven activiteiten te vullen. Hieronder geven we een aantal suggesties voor samenstelling van uw programma.

Voorbeeldprogramma 1

Bijbelstudie – activiteit 3: 45 minuten
Cultuurspel RafaRafa – activiteit 1: 90 minuten

Voorbeeldprogramma 2

Kennismaken – activiteit 6: 45 minuten
Kookworkshops – activiteit 4: 60 minuten

Voorbeeldprogramma 3

Uit de krant – activiteit 7: 50 minuten
Film – activiteit 5: 90 minuten

Overzicht van activiteiten

Activiteit 1 – Cultuurspel "Rafa Rafa"

Kernbegrippen

- Ervaren wat het is om in een andere cultuur te leven

Benodigde tijd

Ongeveer 120 minuten

Benodigdheden

- Spelkaartjes Rafa Rafa (in de kist)
- Pak bruine bonen
- Doosje paperclips
- Kopie spelregels voor de spelleider (Bijlage 1)
- Kopie regels Alfacultuur voor de helft van de groep spelers (Bijlage 1)
- Kopie regels Bètacultuur voor de helft van de groep spelers (Bijlage 1)

Werkvorm

Zie spelregels (Bijlage 1).

Activiteit 2 - Cultuurspel "Afrikaanse markt"

Kernbegrippen

- Ervaren wat culturele verschillen zijn

Benodigde tijd

Ongeveer 30-45 minuten

Benodigdheden

- Voor iedere deelnemer voldoende papiergeld (strookjes papier)
- Optioneel: uitheemse muziek (in kist), uitheemse kleding
- Cultuurkaarten (Met de cultuurregels van de eigen cultuur), voor iedere deelnemer één (zie Bijlage 2)
- Verkoopwaar voor eenderde van de deelnemers bijvoorbeeld een handvol oude ansichtkaarten (zie Bijlage 2)
- Optioneel: voor tweederde van de deelnemers een handvol geld

Werkvorm

Zie spelregels (Bijlage 2).

Activiteit 3 – Bijbelstudie

Kernbegrippen

- Nagaan wat de Bijbel zegt over de bewogenheid van God met vluchtelingen
- Nadenken over wat dat betekent voor de manier waarop jij met vluchtelingen omgaat

Benodigde tijd

Eén keer 60 of twee keer 30 minuten

Benodigdheden

- Bijbel per deelnemer
- Kopie bijbelstudie (Bijlage 3) en pen voor elke deelnemer

Werkvorm

Start:

Lees gezamenlijk het bijbelboek Ruth.

Kern:

Laat de deelnemers individueel de gestelde vragen naar aanleiding van het boek beantwoorden. Het is ook mogelijk de jongeren in groepjes van 3 à 4 personen de vragen te laten bespreken.

Afsluiting:

Bespreek de antwoorden plenair.

Activiteit 4 – Koken en eten

Kernbegrippen

- Kennismaken met gerechten uit verschillende culturen.

Benodigde tijd

Afhankelijk van de gekozen gerechten.

Benodigdheden

- Zie Bijlage 4
- Ruime keuken / kookgelegenheid.
- Lesbrief Stap in de schoenen van een vluchteling (in kist)
- Eventueel: Computer met internetaansluiting

Werkvorm

Start:

Introduceer met een van de andere activiteiten (geef informatie over vluchtelingen in Nederland en hun achtergronden (gebruik hiervoor de lesbrief).

Kern:

Verdeel de deelnemers in groepjes en laat hen elk een gerecht maken. Onder het bereiden van het gerecht zoekt 1 van de groepsleden uit wat de situatie is in het land waaruit het gerecht afkomstig is en waarom mensen uit dit land zouden vluchten.

Afsluiting:

Elke groep presenteert zijn eigen gerecht en vertelt iets over het land van herkomst.

Activiteit 5 - Film In this World

Kernbegrippen

- Bekijken van de film en gesprek over de vooroordelen met betrekking tot economische vluchtelingen. Let op: leeftijdsindicatie film AL, maar bevat een aantal heftige scènes.

Benodigde tijd

88 minuten film, daarna nagesprek (voor een beschrijving van de inhoud van de film zie bijlage 5). We raden u aan de film van te voren zelf te bekijken en te bepalen of u deze geschikt acht voor de groep jongeren waar u mee werkt.

Benodigdheden

- DVD "In this World" (in kist)
- TV met DVD speler of computer met beamer en geluidsboxen.

Activiteit 6 – Kennismaken met vluchtelingen: DVD en vragen

Kernbegrippen

- Nadenken over je eigen mening met betrekking tot vluchtelingen.
- Nadenken over wat vluchtelingen zijn en waarom mensen vluchten.

Benodigde tijd

50 minuten

Benodigdheden

- DVD Vluchtelingenwerk "De Kennismaking (staat op Vluchten doe je niet zomaar)" (in kist)
- TV met DVD-speler of computer met beamer en geluidsboxen.
- Bijlage 4

Werkvorm

Start:

Invullen van Bijlage 4 - Stellingen

Kern:

Bekijken van de DVD "De Kennismaking"

Afsluiting:

Nagesprek over vluchtelingen in Nederland en je eigen houding ten opzichte van hen (Bijlage 4: Wat zegt God ervan?).

Activiteit 7 – Uit de krant

Kernbegrippen

- Nadenken over je eigen mening met betrekking tot vluchtelingen.
- Nadenken over wat vluchtelingen zijn en waarom mensen vluchten.

Benodigde tijd

50 minuten

Benodigdheden

- Bijlage 6
- Bijlage 7 (artikelen, gekopieerd voor elke groep van vier deelnemers)

Werkvorm

Start:

Invullen van Bijlage 4 - Stellingen

Kern:

Laat de deelnemers in groepjes hun krantenartikelen lezen en de vragen beantwoorden :

- Uit over welk land gaat het?
- Waar ligt dit land?
- Om welke reden vluchten mensen?
- Aan welke dingen zouden vluchtelingen uit dit land in Nederland moeten wennen?

- Welk artikel spreekt jou het meest aan? Waarom?

Afsluiting:

Nagesprek over vluchtelingen in Nederland en je eigen houding ten opzichte van hen (Bijlage 4: Wat zegt God ervan?).

Activiteit 8 – Een ontmoeting

Kernbegrippen

- Nadenken over je eigen mening met betrekking tot vluchtelingen.
- Vragen stellen aan een jongere die als vluchteling in Nederland is.
- Kennis opdoen over de woon- en leef-situatie van vluchtelingjongeren in Nederland.

Benodigde tijd

Minimaal 40 minuten

Benodigdheden

Bij een groep van 20 deelnemers of meer is het mogelijk om een jongerenwerker van Stichting Gave en een vluchtelingjongere uit te nodigen op uw clubavond. In overleg verzorgen we geheel of gedeeltelijk het programma van de avond.

Werkvorm

In overleg. Zo is het onder andere mogelijk om een stellingenspel uit te voeren, een forumavond te houden of een interview af te nemen.

Activiteit 9 – Stuur een kaart

Kernbegrippen

- Iets maken voor en opsturen aan een vluchtelingjongere van je eigen leeftijd.

Benodigde tijd

Afhankelijk van het feit of de kaarten gekocht of gemaakt worden: 15-60 minuten.

Benodigdheden

- Voor elke jongere een ansichtkaart, pen en postzegel.
- De adressen van een aantal vluchtelingjongeren (te verkrijgen via jongerenkampen@gave.nl). Wij verzoeken u vriendelijk deze adressen ruim een maand voor de door u geplande jongerenavond aan te vragen.
- Als de kaarten zelf worden gemaakt: knutselmateriaal.

Werkvorm

Geef elke jongere een kaart, adres en postzegel. Laat hen individueel een kaart beschrijven voor een jongere van de eigen leeftijd / sexe. Laat hen hierbij de naam van de jeugdgroep en de kerk en ook de aanleiding tot het sturen van de kaart noteren.

Activiteit 10 – Werken met “De Vluchtkoffer”

Kernbegrippen

- Nadenken over en ervaringen opdoen met kenmerkende aspecten van verschillende culturen.

Benodigde tijd

Minimaal 120 minuten

Benodigdheden

U vraagt bij Stichting “De Heuvel” (adviesbureau voor jeugd en jongerenwerk in Rotterdam - www.deheuvel.nl) de “Vluchtkoffer” aan. Deze koffer bevat materialen voor verschillende actieve werkvormen. Kosten € 37,50 (en € 50,- borg) per twee weken, exclusief transport.

Werkvorm

De koffer bevat onder andere een muziekspel, een modespel, een drama-opdracht, een tentoonstelling en een fotospel.

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Materialen “Rafa Rafa”

Spelregels spelleider

Duur:

Minimaal 2-2 ½ uur

Benodigdheden:

- Algemeen: Horloge, pen en papier voor elke groep, een flap met stiften voor elke groep
- Alfa's: een pak gedroogde bruine bonen, voor elke deelnemer een beschrijving van de alfa-cultuur.
- Bèta's: voor elke deelnemer een beschrijving van de Bèta-cultuur, voldoende dierenkaarten in de kleuren groen, blauw, rood en geel. Voor 12 spelers zijn ongeveer 180 kaarten nodig, dus 3 vellen met 10 dieren voor elke kleur.

Ruimte:

Voor een goed spelverloop zijn twee aparte en gescheiden ruimtes nodig.

Aantal deelnemers:

Vanaf 12

Vorbereiding:

Kopieer voldoende cultuurbeschrijvingen

Neem de regels goed door en oefen ze met de andere spelleiders.

Beschrijving

Rafa Rafa is een simulatiespel: een twee-culturenspel waarin twee groepen, die elk een eigen cultuur vormen, met elkaar in contact komen. De bedoeling van het spel is om de deelnemers te laten ervaren welke moeilijkheden en problemen men heeft wanneer mensen uit verschillende culturen elkaar ontmoeten.

Hoe voelt het als je uit je vertrouwde omgeving weg bent en in een vreemde groep terecht komt? Hoe reageer je als de mensen zich niet volgens de regels en de gewoontes van jouw cultuur gedragen? Hoe kom je er achter hoe die vreemde cultuur in elkaar zit?

De deelnemers worden geïnstrueerd over het doel van het spel en verdeeld in twee groepen / culturen. Dan maken ze kennis met de waarden, verwachtingen en gewoontes van hun nieuwe cultuur. De alfa's zijn relaxed en hechten waarde aan persoonlijk contact en intimiteit in een sexistische en patriarchale structuur. De Bèta's waarderen iemand die goed weet te onderhandelen op de marktplaats. Als alle deelnemers hun nieuwe cultuur begrijpen en zich op hun gemak voelen in hun rol, worden er waarnemers uitgewisseld. De waarnemers proberen zoveel mogelijk te weten te komen over de waarden, normen en gewoontes van de andere cultuur zonder daar direct naar te vragen. Na een bepaalde tijd keren de waarnemers terug naar hun eigen cultuur en rapporteren wat zij gezien hebben. Elke cultuur tracht, op basis van de informatie van de waarnemers, hypothesen of strategieën te ontwikkelen wat de meest effectieve manier is om met de andere cultuur om te gaan. Nadat deze hypothese goed doorgesproken zijn, gaan er weer waarnemers op bezoek bij de andere cultuur om te proberen zich in te leven en aan te passen aan die cultuur. Wanneer iedereen de gelegenheid heeft gehad om de andere cultuur te bezoeken, is het simulatiespel afgelopen en gaan de deelnemers over tot het bespreken en analyseren van hun ervaringen.

De oorspronkelijke versie van dit simulatiespel, waarvan inmiddels een groot aantal (vereenvoudigde) versies is verschenen, werd ontwikkeld in 1977 door R. Garry Shirts voor een trainingsinstituut van de Amerikaanse Marine in San Diego. We gebruiken hier de versie zoals ontwikkeld door het Landelijk centrum voor Gereformeerd Jeugdwerk in Driebergen.

Spelleiding

Er zijn drie spelleiders nodig: twee van hen gaan elk met een groep mee. De derde is de algemene spelleider, die het simulatiespel coördineert.

Spelverloop

Hieronder vind je de regels van het Rafa Rafa-spel als je ze de eerste keer goed doorleest, duizelt het je misschien. Lees dan de cultuurbeschrijvingen door en lees daarna de regels nog een keer.

1. De algemene spelleider vertelt in het kort wat er gaat gebeuren: iedere groep is een cultuur. De culturen komen bij elkaar op bezoek en moeten zien uit te vinden welke regels de andere cultuur heeft. Houd deze uitleg heel kort!
2. De spelleider verdeelt de groep in tweeën. Die twee groepen vormen elk een cultuur: de Alfa's en de Bèta's genaamd.
3. Iedere cultuur gaat naar een aparte ruimte waar ze de andere cultuur niet kan horen of zien. Met beide groepen gaat een eigen spelleider mee.
4. De eigen spelleider legt nog eens uit wat de bedoeling van het spel is en vertelt wat de regels van de eigen cultuur zijn (zie werkbladen). Elke deelnemer krijgt een kopie van deze cultuurbeschrijving. De andere cultuur mag deze beschrijving niet te zien krijgen.
5. Iedere cultuur neemt de regels door en oefent die gedurende 15 minuten. De algemene spelleider houdt de tijd in de gaten.
6. Na 15 minuten, als de spelers de regels onder de knie hebben, gaan beide groepen bezoekers uitwisselen. De algemene spelleider stuurt van elke groep een paar spelers (3) naar de andere cultuur.
7. Terwijl de andere spelers hun bezigheden zoals genoemd in de cultuurbeschrijving voortzetten, kijken de bezoekers toe. Ze doen niet mee. Wel observeren ze de situatie en proberen te begrijpen wat de regels zijn.
8. Na ongeveer 5 minuten stuurt de algemene spelleider de waarnemers terug.
9. De waarnemers vertellen gedurende 5 minuten hun ervaringen: Wat hebben ze gezien en hoe vonden of beoordeelden ze dat? Het is zaak dat alle groepsleden goed luisteren, want deze informatie is belangrijk voor het volgende bezoek.
10. In een tweede ronde van 5 minuten worden twee nieuwe groepjes waarnemers uitgewisseld. Deze bezoekers doen nu, zo goed en zo kwaad als het gaat, mee met de bezigheden van de andere cultuur.
11. De algemene spelleider stuurt de waarnemers na 5 minuten terug. Ze vertellen hun ervaringen en samen probeert de groep er achter te komen wat de regels zijn van de andere cultuur: waarom ze doen wat ze doen. Hierbij kan een pen en papier van pas komen. Dit duurt ongeveer 10 minuten. De algemene spelleider houdt de tijd in de gaten.
12. De twee culturen wisselen hun derde groep bezoekers uit. Deze groepjes proberen weer mee te doen met de andere cultuur en proberen uit of hun veronderstellingen en ideeën over de andere cultuur kloppen. Ook nu krijgen de waarnemers 5 minuten.
13. Eventueel kan nog een vierde of vijfde ronde plaatsvinden. De algemene spelleider peilt bij de beide groepen of ze daar behoefte aan hebben en beslist of er al dan niet extra rondes komen.
14. De Alfa's en Bèta's schrijven elk op een flap wat ze denken dat de regels van de andere cultuur zijn. Daarvoor krijgen ze ongeveer 10 minuten de tijd. Daarna komen de groepen bij elkaar voor nabespreking.

Nabespreking

De algemene spelleider is ook de gespreksleider. De gespreksleider geeft eerst de deelnemers in de kring de gelegenheid om hun reacties te spuien: Hoe vonden ze het spel en wat dachten ze over de andere cultuur?

Daarna hangen de groepen hun flappen op en wisselen uit wat ze denken te weten over andermans cultuur. Het is natuurlijk spannend om te ontdekken hoe dicht de waarnemers bij de waarheid zaten. Praat daarna over de volgende vragen:

- Hoe beoordelen jullie de andere cultuur? Vond je het een aantrekkelijke cultuur? Wat sprak je er wel in aan en wat niet?
- Hoe voelde je je als bezoeker in een vreemde cultuur? Voelde je je welkom?
- Hoe vonden jullie het op steeds pottenkijkers op bezoek te hebben? Stond je open voor de bezoekers of probeerde je expres ze buiten te sluiten?

Daarna kan de gespreksleider de vragen meer toespitsen op situaties in de praktijk. De gespreksleider moet ook duidelijk uitleggen wat het verband is tussen het simulatiespel en de praktijk: hoewel cultuurverschillen in de praktijk vaak minder duidelijk zijn dan in het spel, gelden in iedere groep bepaalde regels. Bijvoorbeeld: Na de voetbalwedstrijd duikt iedereen de kantine in voor een biertje. Doe je niet mee, dan hoor je er niet echt bij. Of: als je 16 bent hoor je een vriend of vriendin te hebben. Heb je geen verkering? Tsja... Dit soort regels bepalen de cultuur van een groep, net zoals de regels uit de cultuurbeschrijving van de Alfa's en de Bèta's. Voor vluchtelingen of asielzoekers kunnen wij overkomen als Alfa's of Bèta's. Zo groot en duidelijk kunnen de cultuurverschillen zijn. De gespreksleider kan de volgende vragen gebruiken als uitgangspunten bij het vervolgesprek:

- Maak je zelf deel uit van een cultuur?
- Kun je een paar regels bedenken die je zelf belangrijk vindt als je met elkaar omgaat? Vind je die regels terug in de cultuur waar jij bij hoort?
- Kun je een cultuur noemen waar je absoluut niet bij zou willen horen? Waarom niet?
- Hebben jullie in deze groep ook een bepaalde cultuur? Denk je dat het voor buitenstaanders moeilijk of gemakkelijk is om die te leren kennen en zich bij de groep aan te sluiten?

Tips

Het RafaRafa spel lijkt een ingewikkeld spel. Dit valt in de praktijk wel mee, maar bereid het wel goed voor.

Neem ook de tijd om het spel goed te spelen. Vooral het oefenen van de eigen cultuur is belangrijk voor het slagen van het spel.

De groepsspelers moeten de regels van de cultuur met hun groep oefenen. Daarvoor is het belangrijk dat je ze zelf goed kent. De spelers kunnen tijdens de voorbereiding met elkaar de regels oefenen.

Laat de grootte van de waarnemersgroep afhangen van de groepsgrootte. Iedereen moet een keer op bezoek gaan bij de andere groep.

Vereenvoudig de regels van de culturen als je ze te ingewikkeld vindt.

Het tweede deel van de nabespreking kun je ook in kleinere groepjes doen als de deelnemers moeite hebben om over persoonlijke dingen te praten in de grote groep.

De nabespreking, analyse van de ervaringen en de toespitsing op de praktijk bepalen de uiteindelijke waarde van het spel.

Spelregels Alfa-cultuur

1. De Alfa's besteden de meeste tijd aan praten en het spelen van het spel RafaRafa. Daarvoor heeft iedereen een gedroogde bruine boon. De spelleider deelt deze bonen uit.
2. Het spel begint met een ritueel van groeten en antwoorden. Als A met B wil spelen, kijkt hij B aan en stampt 3 keer met zijn voet. Als B ook wil spelen geeft hij A 3 aaien over de bovenarm. A en B geven elkaar dan een hand en gaan zitten, terwijl zij elkaars hand blijven vasthouden. Laten zij elkaar tijdens het gaan zitten los, dan brengt dit ongeluk. Daarna informeren ze uitgebreid naar de gezondheidstoestand van wederzijdse vaders, grootvaders en zonen.
3. Na de begroetingsceremonie begint het spel echt: B verstoppt de boon in 1 van beide handen en laat A zijn vuisten zien. A moet raden in welke hand de boon niet zit. Dat doet hij door van onderen die vuist te pakken waarin de boon volgens hem niet zit. Gewoon er naar wijzen kan niet, dit brengt ongeluk. B opent de vuist en laat zien of de boon er in zit.
4. Wordt de hand geraden waar de boon wel in zit, dan gaan de spelers uit elkaar. Het spel is dan afgelopen en beiden zoeken een ander om het spel mee te spelen.
5. Zit er geen boon in de vuist die A geraden heeft, dan stampt A 3 keer. B aait A drie keer over de bovenarm, ze geven elkaar een hand en spelen weer verder. Het gaat er om 3 keer bij iemand de lege hand te raden.
6. Als dat is gelukt roept de speler luid: "Rafa Rafa!" Dit betekent: Geluk. Alle andere spelers houden op dat moment onmiddellijk op met spelen, gaan naar de speler toe en aaien hem zachtjes met 3 vingers terwijl zij zeggen: "Rafa Rafa". Vervolgens speelt iedereen weer verder.
7. Iemand kan ook weigeren met een ander te spelen: B aait dan niet over de bovenarm van A. A gaat dan onmiddellijk weg. Dit is niet beledigend. Iedereen heeft het recht te spelen met degene van wie hij het meeste geluk verwacht.
8. Als spelers tegelijk stampen brengt dit ongeluk. Ze hgaan in dat geval meteen uit elkaar.
9. Een vrouw kan nooit vragen om te spelen, ze kan alleen gevraagd worden. Twee vrouwen kunnen dus ook nooit samen spelen.
10. Er is een stamhoofd. Hij zit op een opvallend plaats en niemand mag dicht bij hem komen. Hij is de enige die zittend mag stampen. Je mag het stamhoofd nooit vragen om te spelen, hij moet jou vragen.
11. Mensen die de Alfa's bezoeken krijgen van de spelleider een boon, maar geen uitleg. Ze worden vriendelijk ontvangen.

Spelregels Bèta-cultuur

1. De Bèta's beconcurreren elkaar, werken hard en geven niet snel op. Ze voorzien in hun levensonderhoud door kaarten met dieren er op onder elkaar te verhandelen. Wie de meeste kaarten heeft is de machtigste.
2. Op de kaarten staan een koe, een schaap, een geit, een hond en een varken. De kaarten zijn blauw, groen, rood, geel, wit en bruin. Voordat er gehandeld wordt, schudt de spelleider de kaarten en geeft elke deelnemer 6 kaarten. De rest van de kaarten is de "pot", die door de spelleider beheerd wordt.
3. Het doel van het spel is om setjes van 5 dieren met dezelfde kleur te krijgen. Dat doe je door met elkaar te ruilen (of door kaarten te stelen van de bezoekers!). als je een setje hebt, geef je dat aan de spelleider. Van hem krijg je een nieuw setje geschudde kaarten waarmee je weer handel kunt drijven.
4. Als je met iemand wilt handelen, maak je eerst contact door met je handen te wapperen. Dit is de begroetingsceremonie.
5. De taal van de Bèta's is als volgt: eerst neem je de eerste letter van het dier wat je wilt hebben en plak je daar een willekeurige klinker aan vast (paard wordt dan bijvoorbeeld poe of po). Datzelfde doe je ook met de kleur, maar dan moet je soms de eerste twee letters nemen (bij Groen en blauw). Tenslotte doe je hetzelfde met je eigen naam (Karin wordt Ki of Ka, Bram wordt Bro of Bru). Als Karin een blauw paard wil, zegt ze dus: "poe-bla-ki". Als Willem een witte geit wil, zegt hij: "go-wi-wa". Meer wordt er niet gesproken. Dat is tijdverspilling, vinden de Bèta's.
6. Let op: als de aangesprokene de kaart heeft, schudt hij "nee" en legt de kaart op de grond. Heeft hij de kaart niet, dan knikt hij "ja". De vragen mag dan nog een poging wagen volgens dezelfde procedure.
7. Als je de ander niet snapt, zwaai je met je armen.
8. Bezoekers krijgen door de spelleider een setje kaarten voor hun voeten gegooid. Ze mogen meedoen, maar worden als lastposten beschouwd die de handel belemmeren. Als ze de Bèta's niet begrijpen, kunnen deze de kaarten uit hun handen trekken. Want wel beesten hebben ,maar er niet mee handelen, is onzakelijk, en wordt dus afgekeurd.
9. Bèta's spreken de taal van de Alfa's alleen als ze bij hen op bezoek zijn.

Bijlage 2 - Materialen “Afrikaanse markt”

Spelregels spelleider

Duur:

Ongeveer 30 minuten

Benodigdheden:

- Voor iedere deelnemer voldoende papiergeld (strookjes papier)
- Optioneel: uitheemse muziek, uitheemse kleding
- Cultuurkaarten (Met de cultuurregels van de eigen cultuur), voor iedere deelnemer één
- Verkoopwaar voor eenderde van de deelnemers bijvoorbeeld een handvol oude ansichtkaarten
- Optioneel: voor tweederde van de deelnemers een handvol geld

Aantal deelnemers:

Vanaf 15

Beschrijving

De deelnemers worden verdeeld in verkopers en klanten. Beide groepen hebben hun eigen culturele regels. Lukt het ze om toch handel met elkaar te drijven?

(a) Instructies

Verdeel de deelnemers in twee groepen; één derde blijft in de zaal achter, de rest gaat met een leider naar een andere ruimte om daar instructies te krijgen.

De groep die achterblijft zijn de verkopers. Lees de *regels voor verkopers*, repeteer ze met hen en laat ze hun “winkeltjes” inrichten door hun winkelkaarten op de grond voor zicht uit te spreiden.

De andere groep zijn klanten; mensen uit een ander dorp dan de verkopers, dus met andere culturele regels. Lees de *regels voor de klanten* en repeteer ze met hen.

Als ze hun instructies gehad hebben en de andere groep ook klaar is kunnen ze weer binnenkomen.

Tips

Zorg voor aan aantal mensen die klant zijn maar zich volgens de regels van de verkopers gedragen. (dus dorpelingen die in hun eigen dorp aan het boodschappen doen zijn) Dit vergroot de verwarring en frustratie voor de andere kopers waardoor er meer uit het spel gehaald wordt. Maak hen herkenbaar door uitheemse kleding.

Afrikaanse (drum)muziek op de achtergrond maakt de situatie authentieker.

Echt geld geven maakt het leuker, maar omdat de klanten niet mogen afdingen zijn ze snel door hun geld heen. Zorg daarom voor véél geld, of gebruik strookjes kladpapier.

Napraten

De kopers: wat vonden zij van het gedrag van de verkopers? Lukt het ze om aankopen te doen? Zijn er ook mensen die niet konden kopen?

De verkopers: wat vonden zij van het gedrag van hun klanten? Voelden zij zich ongemakkelijk bij de regels van de anderen? Wat vonden zij het meest irritant? Zijn ze achter de regels van de klanten gekomen?

Als je in een land komt waar je de regels niet kent zul je je vaak gefrustreerd voelen. Je vindt dat mensen onbeleefd zijn doordat ze je niet aankijken; maar voor hun ben jij juist onbeleefd.

Het is vaak moeilijk te weten hoe je je precies moet gedragen in een vreemd land.

Cultuurkaarten Afrikaanse Markt

Spelregels Verkopers (Cultuurkaart 1)

1. Je geeft altijd een hand voor je met iemand gaat praten
2. Je bent niet bang voor lichamelijk contact; je staat graag dichtbij iemand en kijkt de ander goed in de ogen
3. Je kletst eerst over de familie, het dorp, de oogst, je vee enz. voor je tot handelen overgaat
4. Je houdt van afdingen en vraagt dus veel te hoge prijzen
5. Je let niet op de rij maar helpt degene die je het aardigst vindt
6. Je helpt nooit iemand die rode kleren draagt
7. Een vrouw handelt alleen met een vrouw en een man alleen met een man

Spelregels Verkopers (Cultuurkaart 2)

1. Je kijkt nooit iemand recht in de ogen
2. Je houdt afstand van degene met wie je praat
3. Je wilt direct handelen en dingt niet af
4. Je houdt niet onnodig geklets
5. Je gaat altijd netjes in de rij staan
6. Je spuugt op de grond als het je te lang duurt

Bijlage 3 - Bijbelstudie Ruth

Ruth 1

1. De **tijd** van het boek
  - a. Wat weet je over het godsdienstige leven waarin dit verhaal speelt?
  - b. Wat kan de oorzaak van de hongersnood zijn?
  - c. Wat vind je van de keus van Elimelech? (vs 1-4)
2. **Naomi** is de hoofdpersoon in hfst 1. Hoe vertelt zij haar schoondochters over haar verhouding tot de HEERE? (vs 13, 20-21)
3. Het **besluit** van Ruth
  - a. Welk vooruitzicht heeft Ruth in Israël, volgens Naomi? (vs. 10-15)
  - b. Wat is de reden dat Ruth toch meegaat? (vs 16 en 17)

Ruth 2 en 3

4. **Boaz** komt in beeld
  - a. Hoe begroet Boaz zijn maaiers? (h. 2 : 1-10) Was dit normaal in de tijd van de richters?
  - b. Wat is de diepste reden dat hij bewondering heeft voor Ruth? (vs 11-13).
5. **Ruth** zoekt bescherming bij God. Dit wordt op een bijzondere manier gezegd. Lees eerst Ruth 2: 11-13 en 3 : 9. Beantwoord dan de vragen.
  - a. Wat wordt er bedoeld met het *schuilen onder zijn vleugels*?
  - b. Bij wie zoekt Ruth bescherming, volgens Boaz.
  - c. Van wie krijgt Ruth die bescherming uiteindelijk?

Deuteronomium = tweede wet; het boek waarin Mozes allerlei wetten van God nogmaals herhaald, vlak voordat het volk het beloofde land ingaat. Hij wil hen op het hart drukken de regels van God niet te vergeten.

Gods beschermt de sociaal zwakken

6. **God** heeft bijzondere wetten gegeven om armen en vreemdelingen te beschermen. Lees hiervoor Deuteronomium 10 : 12 – 22.
  - a. Welke regels vind je hier? Schrijf er enkele op.
  - b. Wie worden er met deze regels beschermd?
7. Bezoek de website van nevenstaande stichtingen.
  - a. Waarom is dit typisch een christelijke organisatie?
  - b. Voor wie is de hulp bedoeld?
  - c. Wat voor werkzaamheden voert deze stichting uit?

Websites:

www.ontmoeting.org
www.legerdesheils.nl
www.voedselbank.nl
www.gave.nl

Lossen en (Ver)losser

8. Terug naar je bestemming:
  - a. Waarom was in Israël de familiegrond zo belangrijk?
  - b. Wat is een 'losser'? Wie kan er als lossers optreden?
  - c. Welke relatie is er tussen *losmaken* en *vastmaken*?
9. Lees Deuteronomium 25 : 5 – 10. Hier geeft Mozes de wetten van het 'lossen' door.
  - a. Wat is het doel van zo'n huwelijk?
  - b. Gaat het hierbij meer om liefde of om verplichting? Leg uit.
10. Wat is de relatie tussen het werk van de 'losser' en dat van de Heere Jezus?

Ruth 4 - Een gelukkig vooruitzicht

11. In dit hoofdstuk komt alles tot zijn doel.
  - a. Van wie is het kind dat geboren is?
  - b. Wat zeggen de vrouwen?
  - c. Van wiens familie is het geslachtsregister aan het eind van Ruth 4?

12. Het boek Ruth wordt door joden gelezen na het binnenhalen van de oogst - Pinksterfeest
  - a. Wat komt er over 'oogsten' aan bod in dit boek? (*zie eind Ruth 1*)
  - b. Welke oogst wordt er nog meer binnengehaald (welke persoon...).
  - c. Er is een relatie met het Pinksterfeest... welke?

Bethlehem

13. Veel belangrijke personen komen uit Bethlehem. Welke relatie hebben die met Boaz, David en de Heere Jezus?

14. Wat leert het boek Ruth je over de **zorg/ bescherming** de God van Israël. Voor wie is die zorg in het bijzonder bestemd? Wat leer je hier zelf van voor je omgang met minder bedeelden? Wat doet jouw kerkelijke gemeente voor deze mensen?

Bijlage 4 - Recepten

Afghanistan

Zoete Worteltjes met Rozijnen (zardak-wa-kishmish)

Bron: Koos Manders

(4 personen)
6 worteltjes
125 g rozijnen
1 eetlepel maïsolie
80 ml water
1 eetlepel bruine suiker

Was en schrap de worteltjes. Snijd de worteltjes in dunne schijfjes. Doe het water en de worteltjes in een middelgrote braadpan. Doe een deksel op de pan en laat alles 15 minuten koken op middelhoog vuur.

Voeg dan de rozijnen, de bruine suiker en de olie in de pan; laat nogmaals koken tot de rozijnen en de worteltjes zacht zijn. Dit duurt ca. 15 minuten, en het water zou bijna helemaal verdampt moeten zijn.

Armenië

Pilav met gebakken Uien

Bron: Koos Manders

1 liter kokend water
1 eetlepel citroensap
250 g langkorrelige rijst
mespunt zout
3 eetlepels olijfolie
1 ui, fijngesnipperd
1 groen pepertje, fijngehakt
1/2 theelepel witte peper

Voeg het citroensap aan het kokende water toe, evenals de gewassen rijst en het zout.

Laat alles koken tot de rijst gaar en zacht is. Giet de rijst door een zeef en laat ze uitlekken.

Verhit de olie in een koekenpan en bak de ui en het groene pepertje ca. 10 minuten op middelhoog vuur. Voeg het mengsel toe aan de uitgelekte rijst. Roer goed door elkaar en serveer direct.

Salade "Azerbeidzjan"

Bron: Azerbaijan Cookery

60 gr tomaten
45 gr komkommer
15 gr lente-ui
20 gr uien
40 gr radijzen
30 gr zure room
10 gr dille
peper, zout
een paar sla-blaadjes

Snijd de tomaten, komkommer en radijzen fijn en leg ze op een schaal. Plaats de fijngesneden lente-ui in het midden. Leg ui-schijfjes op de tomaten, kruid met peper, zout en dille. Garneer met zure room.

U kunt de salade ook nog versieren met sla-blaadjes.

Turkije

Courgettekoekjes - Mucver

voor 16 stuks
3 middelgrote courgettes
zout, peper
2 middelgrote uien, fijngesneden
100 g feta of turkse schapenkaas, fijngeprakt
1 tomaat, ontveld, in stukjes
2-3 el fijngesneden dille
2 el fijngesneden peterselie
3-4 eieren
3 el bloem
ongeveer 2 dl olijfolie

De courgettes schillen en raspen. Ze vervolgens met 1 tl zout bestrooien en de courgetterasp goed uitknijpen tot er zoveel mogelijk vocht uit is. De courgetterasp, ui, kaas, tomaat, dille, peterselie, zout, peper, eieren en bloem goed door elkaar mengen.

De olie verhitten. In gedeelten steeds flinke eetlepels courgettemengsel in de olie scheppen en de koekjes aan beide zijden in 6-8 min. lichtbruin en krokant bakken.

Warm serveren.

Bereiding: 30 min. Kcal p.st.: 70

Turkije

Aardappelsalade - Patates Salatasi

voor 6-8 personen
750 g vastkokende aardappelen
4 el fijngesneden (platte) peterselie
4 lente-uitjes, in ringen
1 rode paprika, in blokjes
zout
4 el olijfolie
1.2 el citroensap
1 el fijngesneden dille

De aardappelen ongeveer 25 min. in de schil koken. De aardappelen iets laten afkoelen, pellen en in blokjes snijden. Blokjes mengen met peterselie, lente-ui, paprika, zout, olijfolie, citroensap en dille.

Bereiding: 45 min. Afkoelen: 15 min. Kcal p.p.: 160

Iran

Zoete amandelkoekjes, Sohaan e Asali

Nodig:
150 g fijne suiker - 3-4 eetlepels dikke honing - 100 g olie - 1 theelepel saffraan - 150 g amandelen - 100 g pistaches

Was de amandelen en snijd ze in heel dunne plakjes. Dep ze droog met keukenpapier. Snijd de pistaches in flinterdunne plakjes.

Vermeng de suiker met de honing en de olie en laat het geheel op hoog vuur koken, af en toe roerend, tot de suiker smelt en goudkleurig wordt. Voeg de amandelen toe en laat weer, af en toe roerend, verder koken tot de amandelen goudkleurig worden. Roer niet te veel in het mengsel! Giet olie op een platte schaal en wrijf er het hele oppervlak van de schaal mee in. Schep een heel klein beetje van het mengsel op de schaal. Als dat snel hard wordt, is het mengsel goed. Zet dan het vuur heel laag. Schep met behulp van een theelepel kleine porties op de schaal op gelijke afstanden van elkaar.

Leg, zodra elke portie op de schaal ligt, een paar plakjes pistaches op elke portie. Laat daarna afkoelen. Haal de sohaan met een mesje van de schaal en bewaar ze in een trommel met deksel.

Bijlage 5 - Beschrijving DVD “In this world”

Film (2003) van Michael Winterbottom over twee Afghaanse vluchtelingen, Enayat en Jamal, die proberen met de hulp van mensensmokkelaars vanuit een kamp naar Engeland te vluchten, om daar een beter bestaan te kunnen opbouwen. Een eigentijdse overlevingsgeschiedenis, tegen de achtergrond van van de miljoenen vluchtelingen, die jaarlijks hun lot in handen leggen van mensensmokkelaars.

De familie van Enayatullah is er van overtuigd dat hun zoon zijn opleiding maar in het buitenland moet gaan volgen, want hier is het maar niets. Neef Jamal is een slimmerd en weet de familie te overtuigen dat hij mee moet als een soort begeleider. Neef Enayat is niet zo ervaren als het op reizen aan komt. En zo gebeurt het dat er plannen worden gemaakt in en geld wordt verzameld om de 'reisleiders' te Bètalen. De gehele route van Pakistan naar Iran, naar Turkije en door naar Italië met de boot. is van tevoren gepland. Van een onguur theehuis met een locale bus door Pakistan. Overal staan mannetjes die de twee 'begeleiden'. In Iran is er weer een reisagent die de twee verder helpt en met een luxe touringcar gaat het verder. Dan worden ze eruit gepikt door de Iraanse politie die ze weer netjes terugbrengt naar de grens. En dan kan het verhaal weer van voor af aan beginnen.

De tweede poging is succesvoller en na een enorm inspannende tocht geraten de twee in Turkije. Nu lijkt het 'appeltje eitje', maar schijn bedriegt, want er wacht nog een afschuwelijke tocht naar Italië.... Winterbottom schetst een hartverscheurend beeld van twee van de miljoenen vluchtelingen, die opeengepakt in containers tussen de dieren en ik weet niet in wat voor ellendige toestanden zitten. De manier waarop het gefilmd is, is heel intens: je zit er bovenop! Je ruikt bijna de geuren in de bussen en op de schepen. Zeer realistisch allemaal, want als je geld hebt dan is het allemaal geen probleem. Je hebt dan zo een nieuw vals paspoort en stapt het vliegtuig in om er een paar uur later weer uit te komen in de EU. Maar als je geen geld hebt, is het een ware overlevingstocht die maar weinigen overleven. Deze verpletterende film is niet geschikt voor iedereen, want het zijn geen leuke beelden die je te zien krijgt. Maar het is wel de realiteit.

Bijlage 6 - “De Kennismaking”

Stellingen

Omcirkel de uitspraken waar je het mee eens bent.

Zomaar een paar uitspraken

- A** “Vluchtelingen zijn door God naar Nederland gestuurd. Nu kunnen wij hen het evangelie brengen.”
- B** “Ik ben blij dat mensen die in hun eigen land niet veilig zijn, nu in Nederland mogen wonen.”
- C** “Al die vluchtelingen... Nederland is eigenlijk veel te vol.”
- D** “Ze komen hier alleen maar om er beter van te worden.”
- E** “Het is gemeen dat de Nederlandse regering zoveel vluchtelingen terugstuurt.”
- F** “Eng hoor, die vluchtelingen. Straks wordt Nederland nog islamitisch.”

Wat zegt God ervan?

“Toen er hongersnood in het land uitbrak, trok Abram naar Egypte, om daar als vreemdeling te verkeren’ (Genesis 12:10)

“En wanneer een vreemdeling bij u in uw land vertoeft, zult u hem niet onderdrukken. Als een onder u geboren Israeliet zal u de vreemdeling gelden die bij u vertoeft; u zult hem liefhebben als uzelf, want u bent vreemdeling geweest in het land Egypte” (Leviticus 19:33,34)

“Want Ik heb honger geleden en u hebt Mij te eten gegeven. Ik heb dorst geleden en u hebt Mij te drinken gegeven, Ik ben een vreemdeling geweest en u hebt Mij gehuisvest, naakt en u hebt Mij gekleed, ziek en u hebt Mij bezocht; Ik ben in de gevangenis geweest en u bent tot Mij gekomen” (Mattheus 25:25-36)

Ze zijn zo anders...

Andere landen, andere gewoonten:

- Iraniërs doen zout in de yoghurt
- Somaliërs zijn gewend te hurken op de wc in plaats van er op te zitten
- Congolezen houden ontzetten van hard en lang zingen

Vraag

Hoe denk je dat God wil dat je met allochtonen omgaat?

Binnenkomst asielzoekers 2006

Land	Aantal
Irak	2766
Somalië	1462
Afghanistan	932
Iran	921
Servie Montenegro	607
Burundi	419
Azerbeidzjan	384
Turkije	341
Soedan	320
Overig	6277
Totaal	12.347

Vraag

Welk van deze landen zijn moslimlanden? Omcirkel die. Wat betekent dat voor ons als christenen?

Uit de film “De Kennismaking”

Amadou Soleman, 16 jaar, uit Niger. Door de oorlog met de rebellen heeft hij zijn familie verloren.

Hij vindt het fijn dat jij ook christen bent. En vraagt je een mee te gaan, naar zijn Afrikaanse kerk. Wat doe je?

Arthur Gavrilov, 19 jaar, uit Tsjetsjenie. Hij kan elk moment uitgezet worden naar Rusland.

Hij is blij dat jij iemand van het Boek bent en vindt dat jullie hetzelfde geloven. Allah en God zijn toch dezelfde. Wat is jouw reactie?

Bijlage 7 - Krant- en tijdschriftartikelen

Bron: © Copyright 2007 De Gelderlander - November 24, 2007

Vluchteling aan kant gezet

Waarom benutten wij de kwaliteiten van vluchtelingen niet?

door Rob Jaspers

Mehrabbodin Zalmay (51) is taxichauffeur in Nijmegen. Een prima beroep. En toch had Zalmay een andere droom over zijn leven in Nijmegen, zoals onlangs bleek uit een reportage in het Volkskrant magazine. Zalmay komt uit Afghanistan. Hij is in 1996 gevlucht omdat hij zijn leven niet meer zeker was. In Afghanistan was hij universitair docent en kno-arts. Hij heeft van alles gedaan om dat beroep in Nederland weer op te pakken. Omdat de diploma's in Nederland niet geldig zijn, ging hij opnieuw studeren in Nijmegen. Dat ging aanvankelijk prima. Maar de droom van de hoogopgeleide Afghaan liep stuk op een virus in zijn bloed. Hij mocht geen co-schappen lopen. Zalmay ging niet bij de pakken neerzitten en startte een nieuwe studie aan de universiteit, sociale pedagogiek. Twee jaar ging dat goed daarna zei de gemeente plots dat hij moest stoppen met studeren. Anders zou zijn uitkering worden stopgezet. Hij moest direct aan de slag en nu rijdt Zalmay dus dagelijks rondjes met een taxi.

Hoe is het mogelijk dat de gemeente de kwaliteiten van zo'n hoogopgeleide vluchteling niet wil benutten. Waarom is er geen regeling op maat mogelijk? Het is niet voor het eerst dat dit gebeurt. Jaren geleden ving tandarts Stef de Grood in Lent Mohammed op, een man die tandarts was in zijn geboorteland. Ook Mohammed was gevlucht. In Nederland wilde hij zijn kennis aan iedereen aanbieden. Hij wilde zijn kennis bijspijkeren op de faculteit tandheelkunde. Maar dat werd hem belet door de gemeente. Als asielzoeker mocht hij niks doen. Stef de Grood hielp de man op en liet hem in zijn praktijk werken als assistent. Een noodoplossing waar vreemd genoeg collega-tandartsen op mopperden.

Ongelooflijk dat wij geen gebruik willen maken van de kennis van zoveel hoogopgeleide vluchtelingen. Dom. Dom. Dom.

Bron: © Copyright 2007 Dagblad Tubantia Twentsche Courant - November 21, 2007

Jonge vluchteling op zoek naar respect

Voormalig huisarts schrijft theaterstuk over jonge asielzoekers.
door Ben Lensink

Vele ama's zijn inmiddels 18 jaar. De jonge vluchtelingen willen af van hun afhankelijkheid en zijn het beu om voortdurend in de charitatieve hoek te zitten.

ENSCHEDA Als huisarts kreeg Riewert van Doesburgh met enige regelmaat alleenstaande minderjarige asielzoekers (ama's) in z'n Enschedese praktijk. "Ik kon die mensen niet laten rondzwerven door de stad, op zoek naar een huisarts." Voor sommige ama's die door de Stichting Vluchtelingenwerk naar hem werden doorverwezen, werd Van Doesburgh al snel vertrouwensarts. Met zijn huisartsenpraktijk stopte de nu 65-jarige Enschedeer drie jaar geleden. Zijn betrokkenheid bij het vreemdelingenvraagstuk en asielbeleid bleef. Noem het bevlogenheid, idealisme en rechtvaardigheidsgevoel. Over het verlangen van ama's naar respect en zelfrespect schreef Van Doesburgh het theaterstuk 't is me Wat? Reis van heer K. uit Angola en andere muzikale verhalen. Als verteller speelt hij zelf de hoofdrol, samen met een ex-ama.

Het stuk wordt morgenavond in het Helmertheater op de planken gebracht (zie pagina hiernaast). De tekst is al een half jaar klaar, maar is in Enschede weer extra actueel nu de subsidiekraan voor het lopende ama-project per 1 december wordt dichtgedraaid.

Van Doesburgh: "Politiek ben ik altijd geïnteresseerd in kansarmen. Binnen die groep zijn vluchtelingen een bizar onderdeel, want hun rechten worden vaak slecht behandeld. Ik plaats veel vraagtekens bij de uitvoering van het vreemdelingenbeleid. Ik ben altijd al nieuwsgierig geweest naar de gang van zaken rond ama's. Hoe gaat dat precies? Hoe komen ze hier en wie behandelt hun rechten als ze hier zijn? Op dat soort vragen wilde ik het antwoord weten. En ja, dat kost veel tijd."

De voormalig huisarts erkent volmondig dat het ama-project bij De Rots (de Enschedese instelling voor specifiek jongerenwerk) in educatief opzicht niet goed uit de verf is gekomen. "Ze hielden zich vooral bezig met poolen. Iedereen moet zich wel op gezette tijden melden, om te voorkomen dat ze in de illegaliteit of op straat belanden."

"De ama's zijn dat bestaan zelf ook spuugzat. Ze krijgen maandelijks 400 euro leefgeld, maar er is geen enkele structuur in hun leven. Sommigen beschouwen hun verblijf hier als een ongevraagde vakantie, maar hebben te weinig geld om ergens heen te kunnen."

Van Doesburgh zet de zaak bewust op scherp, want hij neemt in toenemende mate dingen waar die niet door de beugel kunnen. Soms heeft dat, wat hem betreft, vooral te maken met de vraag door welke bril je tegen het vreemdelingenbeleid aankijkt. De juridische bril, de medische, politieke, ethische of sociaal betrokken bril? En ja, natuurlijk zijn er regels ingesteld om na te leven.

"Maar je hebt ook genoeg mensen die zich strikt aan de regels houden, maar verder heel onverschillig tegenover mensen staan. Als iedereen dat doet, krijg je een hele nare maatschappij", is van Doesburgh's overtuiging.

"Dan denken ze alleen maar na over de vraag: hoe dekken we ons in in regels. Zoals we omgaan met vreemdelingen gaan we ook om met elkaar. Daar ben ik van overtuigd. Er zijn ook veel parallelen tussen ama's en de kansarme jongeren die bij jeugdzorg terecht komen."

Van Doesburgh hoort steeds vaker van (ex-)ama's: ze willen ook zelf heel graag wat anders dan voortdurend in die afhankelijke positie verkeren. "Ze willen af van die afhankelijkheid en zijn op zoek naar respect en zelfrespect. Daarom is het ook zo belangrijk dat ze een zinvolle daginvulling hebben. De ama's willen werk en onderwijs. Ze zijn het zat om constant in de charitatieve hoek te zitten."

Dat is ook de belangrijkste boodschap van het theaterstuk dat Van Doesburgh schreef. "De mensen oordelen zo snel. Die mensen voeren niets uit, maar krijgen wel 400 euro leefgeld, zeggen ze dan. Nou, neem maar van mij aan dat de ama's daar zelf ook helemaal niet gelukkig mee zijn."

Bron: Copyright 2007 AD NieuwsMedia BV - 1 November 2007

Even terug in Liberia - Vluchteling Vokamon Kromah is nu international RENÉ DONS

BORSBEEK - Het shirt waarin hij zijn eerste interland speelde, mocht hij niet houden. Vokamon Kromah heeft alleen een fotootje van het tricot dat hij in de uitwedstrijd tegen Rwanda droeg. De Liberiaanse voetbalbond kan het zich eenvoudigweg niet permitteren om de shirts na een interland aan de spelers cadeau te doen.

De aanvaller van de tweedeklasser Heinenoord moest ook zijn ticket naar Liberia zelf Bètalén. De 24-jarige voetballer had het er echter graag voor over. Het was voor hem een emotioneel weerzien, want acht jaar geleden vluchtte hij uit zijn geboorteland, vanwege de politiek instabiele situatie.

„Het was in die tijd gewoon oorlog. Het was voor mij veel te gevaarlijk. Mijn vader is in die tijd ook omgekomen, daarom ben ik maar naar Nederland gevlucht. Ik ben in de hoofdstad Monrovia opgegroeid. Mijn moeder en de andere gezinsleden zijn daar inmiddels ook vertrokken. Zij zijn naar een klein dorp verhuisd, waar precies weet ik jammer genoeg niet. Voor de interland tegen Rwanda ben ik bijna een maand in Liberia geweest, maar ik heb niet de mogelijkheid gekregen om contact met haar te krijgen. Het is in Liberia nu wel wat rustiger dan een paar jaar geleden, daarom durfde ik ook terug te gaan. Maar het blijft toch een tijdbom.”

Vokamon Kromah kwam na zijn vertrek uit Liberia op zijn zestiende in een asielzoekerscentrum in Delfzijl terecht. „Daar werd ik tijdens een onderling partijtje voetbal ontdekt door een scout van Heerenveen. Ik heb in Liberia nooit bij een club gevoetbald. Alleen op straat en op school. Ik heb een jaar in de jeugdopleiding van Heerenveen gezeten. Daarna heb ik ruim twee jaar bij FC Dordrecht gespeeld. Die club wilde mij contracteren, maar het lukte mij niet om in Nederland een verblijfsvergunning te krijgen. Wil een Bètaald voetbalclub een speler van buiten de Europese Unie contracteren, dan moet deze minimaal 340.000 euro per jaar verdienen en dat kon FC Dordrecht niet Bètalén.”

Via FC Dordrecht belandde de aanvaller bij zaterdag hoofdklasser SHO. Daar zweefde hij tussen het eerste en het tweede elftal. Voorzitter Arie van den Berg haalde hem vervolgens over om naar Heinenoord te komen en daar behoort Kromah wekelijks tot de uitblinkers. „Ik heb het bij deze zaterdag tweedeklasser ook erg naar mijn zin. Mijnheer Van den Berg heeft veel voor mij gedaan,

maar mijn droom blijft toch om in het Bètaald voetbal te slagen. Ik doe daar ook alles aan. Ik hoop dat ik door mijn interland voor Liberia nu sneller opval bij clubs in Nederland en België.”

De snelle spits heeft inmiddels een verblijfsvergunning. Niet in Nederland, maar in België waar hij getrouwd is en een zoon van één heeft.

„Die gezinssituatie geeft mij nu de rust om me volledig op het voetbal te concentreren. Daarom was de interland tegen Rwanda een unieke ervaring. Ik heb het laatste half uur meegespeeld, maar ik heb wel een goede indruk gemaakt op onze bondscoach Frank Jerico. Ik weet zeker dat ik voor de volgende wedstrijd opnieuw uitgenodigd zal worden. Het is alleen jammer dat we ons niet hebben kunnen kwalificeren voor de Africa Cup, maar daarvoor waren we voor de wedstrijd tegen Rwanda (die Liberia met 4-0 verloor) al kansloos.”

„In het voorjaar begint Liberia aan een nieuwe cyclus wedstrijden en dan hoop ik er weer bij te zijn. Dan zullen ze wel mijn ticket Bètalén. Ze weten nu wie ik ben en vooral wat ik kan. Ik hoop daar in de rest van het seizoen ook clubs in het Bètaalde voetbal van te overtuigen, want dat blijft mijn grote droom.

Bron: © Copyright 2007 Weekbladpers Tijdschriften Vrij Nederland - November 3, 2007

De satelliettelefoon als levenslijn; darfur vluchteling in nederland

HARM EDE BOTJE

In Nederland wonen ongeveer honderd Darfuri. Enkele tientallen hebben zich aangesloten bij de stichting Darfur Call, die zich inzet voor vrede en mensenrechten in de Soedanese provincie. Veel succes hebben ze tot nu toe niet. 'We dromen van een demonstratie met vijftigduizend mensen.' Voor de ingang van het Eerste Klas Restaurant op het Amsterdamse Centraal Station staan twee donkere mannen. De een, lang en slank, is gekleed in een keurig krijtstreppak. De ander, stevig postuur en bril, heeft een spijkerbroek en een sportief jack aan. 'Hallo, ik ben Abelhadi Abbakr,' zegt de man in krijtstreppak in vloeiend Nederlands. Hij stelt zijn vriend voor als Assadik Zakaria. Aan een tafeltje neemt Abdelhadi het woord. Hij is manager bij een bank. Zakaria is werkloos jurist. Even later komen nog twee mannen binnen. De een, Eirraiah El Kahaly, is eveneens werkloos jurist. De ander, Ahmed Mohamdain, is boekhouder op Schiphol. Ze wonen allemaal zeven jaar of langer in Nederland. Drie studeerden er in Marokko, eentje in Rusland en later in Nederland. Ze waren actief in de Darfurse studentenbeweging en konden na de staatsgreep van de huidige president Omar El Bashir in 1989 niet meer terug naar huis. Uiteindelijk belandden ze als vluchteling in Nederland. Abdelhadi is de voorzitter van de stichting en het meest aan het woord. Hij kan zich door zijn goede beheersing van het Nederlands het beste uitdrukken. De anderen luisteren vooral. Drie van de vier mannen zaten bij elkaar op de Nyala Secondary High School. 'Waar wij vandaan komen, kent iedereen elkaar,' zegt de jurist Erraiah. Ze zijn de gelukkigsten van hun generatie. Terwijl hun broertjes geiten gingen hoeden en hun zusjes thuis in de huishouding moesten helpen, gingen zij naar de middelbare school en daarna naar de universiteit in het buitenland. En nu bevinden ze zich op duizenden kilometers afstand van hun familie en vrienden in Nederland, waar Darfur niet meer is dan een nauwelijks te volgen conflict in een verwegland. Abdulhadi houdt via internet de laatste ontwikkelingen bij. 'Soms heb ik slapeloze nachten. Vooral in het begin was het erg. Maar je leert omgaan met de berichten over de moordpartijen. Je zit hier in Nederland en je kan niets doen. Ik bel met mijn familie en dat is het.'

Frustrerend

Darfur Call is opgericht in 2005 en heeft zeven actieve leden. Vier daarvan zitten aan tafel. Volgens een beginselverklaring op darfurcall.org is het doel van de stichting 'sociale ongelijkheden in Darfur te verbeteren' en 'op te komen voor de mensenrechten door het organiseren van debatten, het geven van trainingen en het opzetten van programma's die de vrede in Darfur bevorderen en bijdragen aan de rehabilitatie van getraumatiseerde en seksueel misbruikte slachtoffers.'

In de praktijk blijkt het niet zo makkelijk om al deze doelen te verwezenlijken. Daarvoor ontbreekt het geld. Zakaria gaat af en toe langs bij kennissen om te collecteren als er iemand in nood zit. Hier krijgt hij tien euro en daar twintig, maar veel meer kunnen ze niet missen. Abdulhadi: 'Veel van de Darfuri in Nederland moeten vechten om hun hoofd boven water te houden.'

De afgelopen jaren heeft Darfur Call toch een paar wapenfeiten op zijn naam kunnen zetten. Zo overhandigden de leden een petitie aan Agnes van Ardenne, toenmalige minister van Ontwikkelingssamenwerking, en aan de Kamercommissie van Buitenlandse Zaken. Ook boden ze petitie aan bij de Europese Unie en bij het Internationaal Strafhof. In januari gingen ze naar een grote mars in Brussel. En elke drie maanden, op de Global Day for Darfur, demonstreren ze voor de Soedanese ambassade. Maar de laatste keer viel op een zondag en was het ook nog eens ramadan. Abdulhadi en de anderen konden niet genoeg mensen op de been krijgen en hebben de bijeenkomst toen maar afgeblazen.

De animo voor de demonstraties in Nederland was de afgelopen jaren sowieso minimaal. 'Het zou geweldig zijn als er vijftigduizend Nederlanders meelopen,' zegt Zakaria. Maar met honderd mensen is hij ook al blij.

Zelfs de pers laat het elke keer afweten. Nova, NRC Handelsblad, het Radio 1 Journaal, Trouw en de Volkskrant, ze kregen voorafgaand aan elke bijeenkomst een persbericht, maar lieten zich nooit zien. 'Alleen de regionale krant is wel eens komen kijken,' zegt Abdelhadi. 'We hebben volgens mij een belangrijk verhaal te vertellen, maar soms lijkt het er op alsof niemand is geïnteresseerd. Dat is wel frustrerend.'

Vrolijke noot

In juli was Abdulhadi op bezoek bij zijn familie in Nyala, de grootste stad van Darfur. Zijn voormalige woonplaats was onherkenbaar veranderd. 'Voor 2003 was het een landerige gemeenschap, nu hebben honderdduizenden vluchtelingen het veranderd in een drukke metropool.' De traditionele

gastvrijheid is verdwenen, net als de gulle lach en de vrolijke noot, waar de Soedanezen zo om bekend staan. Achterdocht overheerst. De verschillen tussen de bevolkingsgroepen, zo aangewakkerd door het regime, zorgen er voor dat iedereen zich terugtrekt binnen zijn familie, stam of clan.

Abdulhadi's familie behoort tot de stam van de Zagawha's, die als Afrikaans worden beschouwd. Veel leden van die stam hebben zich aangesloten bij de rebellenbeweging. Een deel van de familie van Abdelhadi moest vluchten en woont nu in kampen. Hij houdt er niet van om te praten over zijn etnische achtergrond. Daar werd tijdens zijn jeugd nooit over gesproken, het deed er niet toe. Toen liepen Arabieren en Afrikanen door elkaar heen, zoals dat nog steeds het geval is bij Darfur Call. Eirraiah El Kahaly behoort tot de Arabische stam van de Kawahla, Assadik Zakaria is een Barnu, Ahmed Mohamdain een Fur (beiden 'Afrikanen') en toch zitten ze allemaal samen in de stichting. Ahmed Mohamdains vader is boer. Ahmed woonde met zijn familie in een dorp vlak bij de noordelijke districtshoofdstad Kutum, een verzameling rieten hutten met een paar stenen overheidsgebouwen en heel veel kamelen en ezels. Vlak bij het dorp lagen een legerkamp en een kamp van de Janjaweed en dus pakten de familieleden uit angst voor aanvallen hun spullen en vertrokken. Een zus woont nu in Tsjaad, een broer zit in het noorden van Darfur en een andere broer heeft zijn toevlucht gezocht in de hoofdstad Khartoem. 'De enige manier waarop ik nu nog contact onderhoud met mijn familie is per satelliettelefoon,' zegt Ahmed. 'Hun Thuraya is voor mij de levenslijn met mijn verwanten. Bellen kost ontzettend veel geld, maar elke gemeenschap heeft er wel eentje, en iedereen leent elkaars telefoon.' Af en toe probeert Ahmed geld te sturen. Maar dat is een stuk moeilijker geworden nu Western Union zijn kantoor heeft gesloten. De enige manier om nog geld ter plaatse te krijgen, is via de zogenaamde 'traditionele banken'. Je geeft hier aan iemand een bedrag, via de Thuraya wordt iemand in Kutum gebeld en het geld belandt op die manier op de juiste plaats.

Heel koud

Op acht december 2006 deden Ahmed en Abdelhadi mee aan de Sudan Freedom Walk, in vier dagen 188 kilometer lopen van Brussel naar Den Haag. De mars eindigde bij de Tweede Kamer. Daar werd een mini-vluchtelingenkamp opgebouwd om het Nederlandse volk 'voor een paar uur' te laten zien onder welke omstandigheden miljoenen Soedanezen moeten leven. De mars was mede georganiseerd naar voorbeeld van een soortgelijke actie in de Verenigde Staten. Daar wandelden activisten van New York naar Washington, onder grote belangstelling van de media. Dat succes werd in Europa niet herhaald.

'In de steden die we aandeden, waren er wakes met kaarsen,' zegt Abdelhadi.

'Soms liepen er mensen met ons mee en konden we uitleggen wat er in Darfur aan de hand is,' voegt Ahmed toe.

Abdelhadi: 'Het was heel koud.'

Ahmed: 'We begonnen met vijftien en eindigden met tien mensen.'

Dat er nu in Nederland een landelijke actie komt voor Darfur vinden ze 'geweldig'. Abdelhadi mag op de grote avond, 9 november, zelfs voor de eerste keer op televisie zijn verhaal vertellen. Maar of alle aandacht - hoe goed bedoeld ook - echt iets zal veranderen voor familieleden die onder erbarmelijke omstandigheden in de kampen leven. Ze trekken zorgelijke gezichten. 'In Zuid-Soedan zitten mensen al een generatie lang in kampen. We zijn bang dat in Darfur hetzelfde gebeurt,' zegt Abdulhadi. 'Mijn familie gaat voorlopig niet terug naar het dorp. Veel te gevaarlijk,' zegt Ahmed. 'In de leegstaande dorpen worden nu "Arabische" stammen gehuisvest, die soms zelfs uit buurland Tsjaad komen. Hoe langer het duurt, hoe moeilijker het wordt om terug te gaan. De buitenwereld moet echt haar tanden laten zien.'

Tot slot willen de vier academici een oproep doen aan de Nederlandse overheid. 'Steun projecten waardoor jonge Darfuri opleidingen kunnen volgen,' zegt Abdulhadi. 'Het leger vernietigt systematisch alle intellectuele infrastructuur en alle scholen. Ze willen de Darfuri's dom houden. Er is nu al een enorme achterstand bij scholieren en studenten. Die jongens en meisjes hebben geen toekomst. De kans bestaat dat ze radicaliseren, rebel worden. Laat ze studeren, nodig ze uit naar buitenlandse universiteiten, geef ze een kans iets van hun leven te maken.'

Bron: Copyright 2007 PCM Uitgevers B.V. de Volkskrant - September 22, 2007 zaterdag

'Van elk kind kun je een moordenaar maken';

Voormalige Sierra Leonse kindsoldaat, die gevangenen levend begroef, zet zich nu in voor lotgenoten

Marnix de Bruyne

AMSTERDAM

Alleen al in de VS, waar hij woont, verkocht Ishmael Beah (26) bijna een miljoen exemplaren van zijn boek. Het lijkt veel voor een relaas over een jongen die gevangenen levend liet begraven, hen bewust in hun voeten schoot of hielp dorpen uit te moorden.

Maar Ver van Huis, Herinneringen van een kindsoldaat waarvan vrijdag de Nederlandse vertaling verscheen, is meer dan een beschrijving van gruwelijkheden. Grote kracht is dat het inzichtelijk maakt hoe een 12-jarige liefhebber van rapmuziek uit Sierra Leone kon uitgroeien tot een vechtmachine. Het is moeilijk een ex-moordenaar te zien in de zachtmoedige jongeman met kort rastahaar, die in een Amsterdams hotel klaar zit voor een interview. Toch was moorden 'dagelijkse kost' voor Beah tussen zijn dertiende en vijftiende jaar. 'Het is een misvatting dat je alleen in Afrika kindsoldaten hebt. Iedereen kan het worden. Alles hangt af van de omstandigheden.'

Beah, wiens ouders en broers waren vermoord door de rebellen, kwam na een lange zwerftocht terecht in een dorp met een legerbasis, waar hij bescherming zocht. Op zekere dag toonde de commandant twee lijken van dorpsbewoners. Gedood door de rebellen, zei hij, iedereen was nodig om het dorp te verdedigen. Zo werd Beah gerekruteerd. 'Het leger werd mijn nieuwe familie. Ik wilde erbij horen en geaccepteerd worden.'

'Geweld plegen was de enige manier om dat te doen. De commandant maakte daar handig misbruik van. Destijds zag ik in hem een vaderfiguur. Nu denk ik: misschien had hij die twee burgers zelf wel vermoord. Krijgsheren zijn geen analfabete stomkoppen, bezeten door het kwaad, zoals velen denken. Ze zijn vaak zeer slim en berekenend. Ze weten hoe ze kinderen moeten manipuleren.' 'Vergeet niet dat kinderen aantrekkelijk zijn voor elke strijdmacht. Ze hechten zich aan je, zijn gemakkelijk te indoctrineren en je hoeft ze niet te Bètalen.'

Twijfelen aan bevelen was geen optie, ondervond Beah al snel. 'Een keer waren we op weg naar een dorp om het te veroveren. Een bejaarde kwam ons tegemoet. Schiet hem dood, beval de commandant. 'Maar hij is oud', zei een van ons. De commandant schoot daarop eerst de soldaat dood, toen de oude man.'

Maar angst was niet de enige drijfveer. 'We kregen steeds te horen dat we het land verdedigden, dat onze strijd veel geweld voorkwam. Daar geloofden we in. Er was ook een ideologische component.' Vandaar dat hij woedend was op zijn luitenant toen deze hem en andere kindsoldaten in 1996 overdroeg aan een rehabilitatiecentrum van Unicef.

Het was het begin van een moeizaam genezingsproces. Op bewonderenswaardige wijze blijft het personeel de kinderen voorhouden dat het niet hun schuld is dat ze gruweldaden pleegden. Maar Beah haatte dit. 'We geloofden dat onze strijd belangrijk was, zo gehersenspoeld waren we. Als je dan hoort dat het jouw schuld niet is, dat je niet de besluiten nam, gaat dat in tegen dat geloof. Pas veel later ging ik beseffen dat het inderdaad niet mijn schuld is, dat we gedwongen zijn en misbruikt.'

In die tijd was er nog weinig ervaring met de opvang van kindsoldaten. Vandaar dat het centrum de kindsoldaten van het leger en de rebellen bij elkaar had gezet. Al snel braken gevechten uit in het centrum, waarbij twee ex-soldaatjes en vier 'rebellens' omkwamen. Beah: 'Je kunt niet verwachten dat kindsoldaten vrolijk zeggen: hoi, we mogen weer naar school.'

Er zijn in het begin wel meer fouten gemaakt, vervolgt hij. 'Zo zijn er nauwelijks meisjes gerehabiliteerd, terwijl ook zij kindsoldaten waren.' Ook in Beahs eenheid vochten meisjes mee. 'Na de strijd werden ze verkracht door de commandanten. Sommigen kregen zelfs kinderen. Hun baby's werden vermoord als ze huilden, omdat ze anders onze plek zouden verraden.' Het zijn constatering die niet in zijn boek staan. 'Ik heb bewust niet over de meisjes geschreven, aan hun ervaringen kon ik geen recht doen, vond ik. Dat moet een van hen zelf vertellen.'

Beah heeft veel geluk gehad. Na vele omzwervingen in Afrika kon hij New York bereiken. Daar werd hij opgevangen door een vrouw die hij inmiddels 'mijn moeder' noemt. Hij studeerde politicologie en zet zich waar mogelijk in voor het lot van kindsoldaten.

Beah gaat verder studeren, onder meer internationaal recht, om te kunnen bijdragen aan wetten die ook de wapenhandel aan banden kunnen leggen. Daarom ook vindt hij het proces tegen Charles Taylor in Den Haag, de Liberiaanse ex-president die de rebellen steunde, 'erg belangrijk'. 'Het is

alleen doodzonde dat het in Nederland plaatsheeft. Als het geld dat de verhuizing kost, was ingezet voor extra beveiliging, had het in West-Afrika kunnen plaatsvinden. Hadden we onze leiders kunnen tonen dat niemand vrijuit gaat.'

Bron: © Copyright 2007 De Gelderlander - October 6, 2007

's Nachts huilen de kindsoldaten van Uganda

Hij zegt het met geloken ogen: "I was very good in it". Robert Nam (25) komt over als een bescheiden, zachtmoedige man. Zijn bedeesde stem contrasteert met zijn forse gestalte, maar nog veel meer met de zinnen die aan zijn mond ontsnappen. Twee jaar lang was Robert een van de killing machines van het Verzetsleger van de Heer, dat gedurende twee decennia verschrikkelijk tekeer ging in Uganda. Jazeker, hij was er erg goed in. Hij zegt het niet om op te scheppen. Hij beseft inmiddels heel goed dat hij zich aan oorlogsmisdaden schuldig heeft gemaakt. Het is meer een nuchtere constatering: zijn sterke lijf maakte hem tot een perfecte moordmachine.

Na een negen maanden durende militaire training werd Robert uitverkoren om een van de lijfwachten van Joseph Kony te zijn, de leider van het Verzetsleger van de Heer, die zichzelf ziet als een reïncarnatie van de Heilige Geest. In het grensgebied van Uganda en Sudan deed Robert bijna dagelijks mee aan de gruwelpraktijken van het Verzetsleger. Het afsnijden van oren, neuzen, lippen, voor Robert was het bijna routine. Gewoon, omdat de leiders zeiden dat het moest. "En omdat je zo kon laten zien hoeveel macht je had." Hoeveel tegenstanders hij heeft gedood, hij zegt het niet te weten. "We hebben heel veel gevochten. Elke dag sneuvelden er mensen. Die ga je echt niet tellen." Tijdens een zware luchtaanval van het regeringsleger van president Museveni zag hij zijn kans schoon en sloeg hij op de vlucht. Na weken lopen door de jungle keerde hij terug in de streek waaruit hij ooit was ontvoerd door de rebellen van Kony. "Ik was blij dat het voorbij was."

Moeten mensen als Robert Nam voor de rechter worden gebracht? Het is de vraag die Uganda en de internationale gemeenschap al een tijdje verdeelt. Moet er gerechtigheid komen of is het al mooi genoeg dat de wapens nu ruim een jaar zwijgen? Een streep onder het verleden en met zijn allen samen verder? Kan de vrede standhouden als de daders vrij blijven rondlopen, in dezelfde steden en dorpen waar ook de nabestaanden van hun slachtoffers wonen?

Het Internationaal Strafhof in Den Haag vaardigde in 2005 arrestatiebevelen uit tegen Joseph Kony en vier andere leiders van het rebellenleger. Kony wordt verantwoordelijk gehouden voor het ontvoeren van tienduizenden kinderen en het vermoorden van duizenden onschuldige burgers. President Museveni ziet de aanklacht nu als het grootste obstakel voor de vredesonderhandelingen die hij met de naar Congo gevluchte Kony wil voeren.

Museveni, al 21 jaar aan de macht in Uganda, heeft Kony amnestie aangeboden, in de hoop dat hij zo het gestokte vredesproces weer vlot kan trekken. Ongelooflijk, vindt Els de Temmerman, de Belgische journaliste die twee jaar lang een opvangcentrum leidde voor ontsnapte kindsoldaten in de Noord-Ugandese stad Lira. "Als een man als Kony al niet meer berecht hoeft te worden, wie dan nog wel?", zegt De Temmerman, die tegenwoordig leiding geeft aan Uganda's grootste krant, The New Vision. Over haar tijd in het opvangcentrum publiceerde De Temmerman dit voorjaar een huiveringwekkend boek: En toen moest ik mijn broer doodbijten. Daarin maakt de Vlaamse zich andermaal boos over de onverschilligheid die de westerse wereld aan de dag legt voor het oorlogsleed in Afrika. "Het zijn maar Afrikaanse kindjes, dat is de reden dat het westen geen poging doet om Kony op te pakken. Er zijn geen economische belangen mee gemoeid, dus laat ze het maar lekker uitzoeken." Cynisch: "Er is nu olie gevonden in Uganda, misschien helpt dat." Kony is 'duizendmaal erger dan Marc Dutroux', betoogt ze. "Wat die man kinderen heeft aangedaan, dat is ongelooflijk! Museveni is wanhopig, daarom heeft-ie 'm nu amnestie aangeboden. Maar juist de straffeloosheid is het grootste probleem van Afrika."

De Temmerman houdt haar hart vast voor al die tienduizenden kinderen die in het rebellenleger van Kony de horror aan den lijve moesten ervaren. "De meeste kinderen zitten nu weer op school. 's Nachts krijgen ze allerlei nachtmerries, maar ze hebben weer wat routine in het leven. Maar als ze straks terechtkomen in de chaos van Uganda, ja, daar vrees ik voor. Die trauma's, die gaan nooit meer weg. Denk zelf maar aan de akelige dingen die je je nog herinnert uit je kindertijd. Hoe moet dat zijn voor kinderen die hun eigen ouders moesten vermoorden?"

Ongeveer dertig kilometer buiten Lira herinnert een bescheiden monument aan een van de ergste bloedbaden die het rebellenleger van Kony aanrichtte. In het vluchtelingenkamp van Barlonyo werden in de vroege avond van 21 februari 2004 121 mensen vermoord. Het kamp is nu zo goed als ontmanteld, nagenoeg alle vluchtelingen in Noord-Uganda zijn de laatste maanden naar hun oorspronkelijke dorpen teruggekeerd. Ogwang Moses woont nog in het kamp van Barlonyo. Hij verloor bij de aanval zijn moeder, een kind en een broer. Maar hij is niet uit op wraak, zegt hij. "Laten we elkaar vergeven en in vrede verder leven. Ik bid dat het vrede blijft, dat is het belangrijkste."

De vergevingsgezinde houding van Ogwang is niet ongewoon in Uganda. Veel slachtoffers zijn bereid de daders weer in hun midden op te nemen. "Als je ze straft, gaan ze opnieuw vechten", zegt de 13-jarige Apunyo, die in 2005 ontvoerd werd en anderhalf jaar later op eigen houtje wist te ontsnappen. "De daders waren zelf eigenlijk ook slachtoffer", zegt Atubu, een 17-jarig meisje dat in 2002 werd gekidnapt en nog last heeft van alle mishandelingen die ze in het rebellenleger moest ondergaan. "Kony? Ik geloof niet dat het een slechte man is."

Laten we vergiffenis schenken aan de zondaars: het past helemaal in het straatje van de Italiaanse bisschop van Lira, Guisepppe Franzelli. "De mensen moeten elkaar vergeven, anders krijgen we weer een nieuwe ronde van geweld. De harten van de mensen bloeden nog steeds, je kunt ook niet simpelweg zeggen: zand erover. Maar het is ook te simpel om Kony in de cel te zetten en dan te denken dat je rechtvaardigheid hebt gebracht. Uiteindelijk geloof ik toch het meest in de Afrikaanse wijsheid, mensen willen hier met elkaar leven. Laten we vooral luisteren naar wat de mensen hier zeggen." Maar zo eenduidig praat de Ugandese volksmond niet. Aiwang Janet is een 17-jarig meisje dat nog zo vol woede zit dat het onmogelijk is om te praten over vergeving. Op 13-jarige leeftijd werd ze, in het holst van de nacht, ontvoerd door de rebellen. Na enige weken werd ze toegewezen aan een van de mannelijke soldaten, Onek geheten. "Hij had drie vrouwen tot zijn beschikking, die hij per nacht afwisselde." Aiwang raakte al snel zwanger. Terwijl Onek haar geen blik meer waardig keurde, beviel ze van een jongen, Edmund. "Ja, ik hield van hem", zegt ze. "Een kind is onschuldig. Maar in de bush hadden we niks, ik kon niet voor hem zorgen zoals een moeder dat moet doen."

Tijdens een van de plundertochten van de rebellen trotseerde ze het risico en ontsnapte, met haar kind. Ze werd opgevangen in het door Els de Temmerman geleide centrum, waar ze twee maanden op krachten kon komen en op de radio andere kindsoldaten opriep om ook te vluchten. Daarna keerde ze terug naar haar ouders, die ook hun kleinzoon accepteerden. Begin dit jaar stierf Edmund, aan malaria. "Ik hield zielsveel van hem, maar in zekere zin was het ook een opluchting", fluistert ze. "Ik kon nu echt het boek dichtslaan."

Drie maanden geleden beviel Aiwang van een meisje. Wrang genoeg is de vader van haar dochter ook al weer vertrokken, zodat ze ook dit kind alleen moet grootbrengen. De vader van haar overleden kind wil ze nooit meer zien. "Ik wil niet eens meer aan hem denken. Van mij mogen ze hem levenslang opsluiten."

Bijlage 8 - Materialen bij deze activiteitenbrief

Bijgaande materialen horen bij deze activiteitenbrief en zijn in zijn geheel te leen bij Gave:

- Tien verschillende geplastificeerde landenvlaggen
- Spelkaarten "Rafa Rafa"
- DVD Vrijmarkt
- DVD In this World
- Stap in de schoenen van een vluchteling, lesbrief Stichting Gave voor het voortgezet onderwijs
- CD Multiculturele liederen, Eer aan de God van alle volken

Bijlage 9 - Informatie over Gave

Gave begeleidt plaatselijke christenen bij het werk onder asielzoekers en is op diverse andere manieren actief in het opzetten en motiveren van contacten tussen Nederlandse christenen en asielzoekers.

Gave wil kerken helpen bij de bewustwording en uitvoering van de drievoudige taak:

- Verkondiging van het Evangelie.
- Ontvangst van vluchtelingen in de gemeente.
- Praktische hulp aan vluchtelingen in nood.

Het doel van Gave is om Kerk en vluchteling bij elkaar te brengen om samen tot Christus te gaan.

Voorlichting

Als er in uw gemeente visie is om iets met vluchtelingen te doen of om meer betrokken te raken bij het werk van Gave, is het een goed idee om Gave uit te nodigen. Wij kunnen dan in uw gemeente een voorlichtingsavond houden waarin we het werk stimuleren. We bieden ook specifieke informatie-avonden voor jongeren- en bijvoorbeeld vrouwengroepen.

Toerusting

Vluchtelingen komen uit landen met andere culturen en religies. Gave heeft vanuit haar jarenlange ervaring diverse cursussen ontwikkeld. "Pastoraat onder vluchtelingen" is voor mensen opgezet die ervaring hebben met asielzoekers en zich meer willen verdiepen in pastorale zorg. Andere cursussen die zijn ontwikkeld: Bijbelstudie, Jongerenwerk en Kinderwerk. Naast cursussen kan Gave ook een trainingsmoment verzorgen over een specifiek onderwerp, zoals: bidden voor vluchtelingen, hoe leid ik iemand naar Jezus, hoe coach ik mijn team?

Begeleiding

Gave kan het werk onder asielzoekers praktisch begeleiden. Zoekt u hulp bij de opzet van activiteiten, de uitbouw van het team? Gave heeft hiervoor medewerkers met specifieke ervaring die u hierbij verder kunnen helpen. Of het nu voor uw contact is met kinderen, jongeren, vrouwen, Arabisch-sprekenden, Iraniërs, Koerden of Afghanen.

Educatie

Discriminatie is onder jongeren geen vreemd verschijnsel. Er leven nogal wat vooroordelen. Een eerlijk beeld van asielzoekers is daarom belangrijk. Gave kan hierbij helpen door het aanbieden van voorlichtingslessen. Daarnaast heeft Gave voor het basisonderwijs een onderwijspakket samengesteld.

Werkvormen

Het werk onder vluchtelingen is op verschillende manieren in te vullen. Gave geeft informatie over wat er zoal gebeurt elders in ons land en welke werkvormen er zijn. In de speciaal daarvoor uitgegeven werkvormenmap vindt u een reeks van ideeën over o.a. bijbelstudies, kinderclubs en diaconale activiteiten.

Doorverwijzing

Het komt regelmatig voor dat vluchtelingen verhuizen naar een ander centrum of moeten vertrekken naar eigen land. Omdat Gave een landelijk en internationaal netwerk heeft, kunnen wij helpen met de doorverwijzing naar andere christenen. Daardoor vallen vluchtelingen in hun volgende woonplaats niet tussen wal en schip. Hiervoor heeft Gave speciale doorverwijskaartjes ontwikkeld, beschikbaar in verschillende talen.

Helpdesk

In het werk onder vluchtelingen loopt u gegarandeerd tegen bepaalde problemen aan. Gave is een stichting om op terug te vallen. Gave geeft begeleiding en advies bij problemen. Graag staan we u met raad en daad bij.

Hulp op het werkveld

Hoe begint u met werk onder vluchtelingen en hoe gaat u verder als de zaak vastzit? Het is mogelijk met Gave rond de tafel te gaan zitten. Gave kan ook assistentie verlenen op het werkveld bij het maken van nieuwe contacten, het opzetten van een bijbelstudie, etc.

Multiculturele jongerenkampen

Je zult maar jong zijn en hele dagen in een centrum met asielzoekers verblijven. Voor jongeren organiseert Gave in de zomer een aantal kampen met vluchtelingenjongeren en Nederlandse jongeren. Daar doen we sport en spel, vindt interculturele ontmoeting plaats en wordt er bijbelstudie gedaan. Iedereen is welkom.

Kinderkampen

Voor asielzoekerskinderen biedt Gave de mogelijkheid om met een christelijk kinderkamp mee te gaan. Hiervoor zijn goede contacten met YOY en Wegwijzer. In de zomermaanden organiseren zij kampen waar ook niet-christenen welkom zijn en een ontspannend, evangeliserend programma wordt aangeboden.

Lectuur

Onder vluchtelingen bestaat veel interesse voor lectuur. Dat is natuurlijk een prachtige kans voor christenen. Gave helpt door advies te geven over lectuur en andersoortig materiaal zoals: bijbels, christelijke boeken, DVD's en vertaalinstallaties.

Allochtone hulp

Onder vluchtelingen zijn ook volwassen christenen die graag hun landgenoten met het Evangelie willen bereiken. Gave helpt deze mensen door een reiskostenvergoeding te geven en hen van lectuur te voorzien. Stel dat u in contact komt met een geïnteresseerde vluchteling, maar niet goed kunt communiceren in hun taal, dan kunt u een beroep op Gave doen. Wij kijken of we u in contact kunnen brengen met deze mensen. We kunnen u helpen in de diverse asielzoekerstalen.

Groepswerk

Het blijkt een vruchtbare manier van werken om met vluchtelingen iets te organiseren in groepen. Dit kan op allerlei manieren. Variërend van maaltijden tot kerstbijeenkomsten. Gave heeft hier ervaring mee en kan u adviseren en helpen bij het organiseren en uitvoeren van zo'n avond.

Woordverkondiging

Tijdens de viering van een christelijk feest of een maandelijkse bijeenkomst is de verkondiging van het Evangelie een belangrijk moment. Het is echter wel zaak om dit op een cultuurgevoelige manier te doen. Gave-medewerkers worden regelmatig gevraagd dit voor hun rekening te nemen en dat doen we graag.

Evangelisatieavond

Wanneer u voor een speciale doelgroep (bijvoorbeeld Afghanen, Iraniërs en Koerden) een evangelisatieavond wil houden, kan Gave de volledige invulling op zich nemen, inclusief lectuur, een film, vertaling en ideeën voor de nazorg.